অধ্যায় ২ ঃ চেইণ্ট আগষ্টাইন আৰু চেইণ্ট থমাছ একুইনাছ

অধ্যায় গাঁথনি

2.1 উদ্দেশ্য

2.2 পৰিচয়

2.3 চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ ৰাজনৈতিক চিন্তা

2.3.1 মানৰ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে আগষ্টাইনৰ ধাৰণা

2.3.2 ৰাষ্ট্ৰ সম্পৰ্কে ধাৰণা

2.3.3 ঐশ্বৰিক চহৰৰ ধাৰণা

2.3.4 ন্যায় সম্পৰ্কে ধাৰণা

2.3.5 আগষ্টাইনৰ অৰিহণা বা প্ৰভাৱ

2.4 চেইণ্ট থমাছ একুইনাছৰ ৰাজনৈতিক চিন্তা

2.4.1 একুইনাছৰ দৰ্শন

2.4.2 ৰাষ্ট্ৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে থমাছ একুইনাছৰ ধাৰণা

2.4.3 যুক্তি আৰু বিশ্বাস সম্পৰ্কে ধাৰণা

2.4.4 চৰকাৰৰ শ্ৰেণীবিভাজন আৰু কাৰ্য সম্পৰ্কে ধাৰণা

2.4.5 গীৰ্জাৰ সৰ্বোচ্চতা সম্পৰ্কে ধাৰণা

2.5 অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

2.6 অধিক জানিবলৈ

2.7 অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান

2.8 আৰ্হি প্ৰশ্ন

২.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনিঃ

- চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ ৰাজনৈতিক দৰ্শন সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিব পাৰিব
- মানৰ প্ৰকৃতি আৰু ৰাষ্ট্ৰ সম্পৰ্কে আগষ্টাইনৰ ধাৰণাৰ বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব
- আগষ্টাইনৰ ঐশ্বৰিক চহৰৰ ধাৰণা আৰু ন্যায় সম্পৰ্কে আলোচনা কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব
- ৰাজনৈতিক দৰ্শনৰ ক্ষেত্ৰত আগষ্টাইনৰ অৰিহণাৰ বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব
- চেইণ্ট থমাছ একুইনাছৰ ৰাজনৈতিক দৰ্শনৰ বৰ্ণনা কৰিব পাৰিব
- ৰাজনৈতিক দৰ্শনলৈ একুইনাছৰ অৰিহণাৰ বিশ্লেষণ কৰিব পাৰিব।

২.২ পৰিচয়

আগৰ অধ্যায়ত আমি দুজন মহান গ্ৰীক দাৰ্শনিকপ্লেটো আৰু এৰিষ্ট'টলৰ বিভিন্ন তত্বৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিলো। এই অধ্যায়ত আমি দুজন মধ্যযুগীয় ৰাজনৈতিক চিন্তাবিদ চেইণ্ট আগষ্টাইন আৰু চেইণ্ট থমাছ

একুইনাছৰ বিভিন্ন ধাৰণাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিম।

মধ্যযুগীয় ৰাজনৈতিক চিন্তা প্ৰধানত দুজন মহান দাৰ্শনিক চেইণ্ট আগষ্টাইন আৰু চেইণ্ট থমাছ একুইনাছৰ ধাৰণাৰ সৈতে যুক্ত হৈ আছে। এই দুজন বিখ্যাত দাৰ্শনিকৰ মতবাদত গীৰ্জাৰ প্ৰভাৱ আছিল আটাইতকৈ সুস্পষ্ট। এইটো অধ্যায়ত চেইণ্ট আগষ্টাইন আৰু চেইণ্ট থমাছ একুইনাছৰ কেনেকৈ সেই সময়ৰ ৰাজনৈতিক দৰ্শন গঢ়ি তোলাত অৰিহণা যোগাইছিল সেই সম্পৰ্কে এক বিশ্লেষণ আগবঢ়াবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে।

২.৩ চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ ৰাজনৈতিক চিন্তা

স্টইক দৰ্শন ঃই হৈছে প্ৰাচীন গ্ৰীচত উদ্ভৱ হোৱা দৰ্শনৰ এক শাখা, যিয়ে বিশ্বাস কৰে যে প্ৰকৃত জ্ঞানী লোক আবেগৰ পৰা মুক্ত হোৱা উচিত আৰু পীড়া, সুখ-দুখ, আনন্দৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হোৱা উচিত নহয়।

চেইণ্ট আগষ্টাইন (354-430 খ্ৰীষ্টাব্দ)ৰ সমসাময়িক জীৱনকাল হৈছে প্ৰাচীন যুগৰ অৱসান আৰু মধ্যযুগৰ আৰম্ভণিৰ মাজৰ এক পৰিৱৰ্তনশীল সময়ছোৱা। ইয়াৰ লগতে তেওঁ তেওঁৰ পূৰ্বসূৰী যেনে— প্লেটো, চিচেৰো, খ্ৰীষ্টান আৰু ***স্টইক দৰ্শন***ৰ দ্বাৰা গভীৰভাৱে প্ৰভাৱিত হৈছিল। চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ আটাইতকৈ দৰকাৰী কৰ্মৰাজি হ'ল লেটিন ভাষাত ৰচিত *(City of God) ডি চিভিটেট দেই (De Civitate Dei)* য'ত তেওঁৰ কৰ্মৰাজি 22 খন গ্ৰন্থত ভাগ কৰা হৈছে। তেওঁৰ বেছিভাগ গ্ৰন্থই খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ সপক্ষে আৰু এখন ঈশ্বৰৰ চহৰ গঢ়ি তোলাৰ সপক্ষে মতপোষণ কৰে। তেওঁৰ *ডি চিভিটেট দেই*ৰ যোগেদি আগষ্টাইনে ৰোমান সাম্ৰাজ্যৰ পতনৰ কাৰণসমূহ ব্যাখ্যা কৰিবলৈ চেষ্টা কৰিছিল। কিছুমান দাৰ্শনিকৰ মতে, মধ্যযুগৰ অইন দাৰ্শনিকৰ তুলনাত চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ পৃথক ধাৰণাই পিছৰকালৰ মধ্যযুগৰ চিন্তাৰ ওপৰত এক গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰভাৱ পেলাইছিল।

২.৩.১ মানৰ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে ধাৰণা

মানৰ প্ৰকৃতি সম্পৰ্কে চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ ধাৰণা খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ দ্বাৰা বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত হৈছিল। তেওঁৰ মতে, এখন ৰাষ্ট্ৰৰ ব্যক্তিসকলে সদায় গীৰ্জাক মানি চলাৰ লগতে তেওঁলোকে উচ্চ নৈতিক গুণৰ অধিকাৰী হ'ব লাগে। তেওঁ কৈছিলে যে মানৰ শৰীৰটো ৰাষ্ট্ৰৰ অধীনত আৰু আত্মা হ'ল গীৰ্জাৰ অধীনত। শৰীৰ হ'ল পাৰ্থিৱ, কিন্তু আত্মা হ'ল অপাৰ্থিৱ আৰু শৰীৰতকৈ উৰ্দ্ধত। তেওঁ মত দিছিলে যে মানৰ শৰীৰৰ দুটা প্ৰকৃতি আছে। ঠিক তেনেকৈ, প্ৰয়োজনসমূহো দুই প্ৰকাৰৰ। যেনে— সাময়িক প্ৰয়োজন আৰু আধ্যাত্মিক প্ৰয়োজন। মানুহৰ সাময়িক প্ৰয়োজনসমূহ ৰাষ্ট্ৰৰ অধীনত পূৰণ কৰিব পাৰি। কিন্তু মানুহৰ আধ্যাত্মিক প্ৰয়োজনসমূহ কেৱল ঈশ্বৰৰ চহৰতহে পূৰণ কৰিব পাৰি। এইটোৰ দ্বাৰা চেইণ্ট আগষ্টাইনে দৃঢ়ভাৱে কৈছিল যে, মানুহ এজনে তেওঁৰ আধ্যাত্মিক প্ৰয়োজনসমূহ বা আধ্যাত্মিকতা কেৱল খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ সহায়তহে অৰ্জন কৰিব পাৰে।

২.৩.২ ৰাষ্ট্ৰ সম্পৰ্কে ধাৰণা

চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ মতে, ৰাষ্ট্ৰৰ উৎপত্তি হ'ল দৈৰিক আৰু ই কেৱল ঈশ্বৰৰ চহৰৰ অধীন। আগষ্টাইনে বিশ্বাস কৰিছিল যে, ৰাষ্ট্ৰ এখনৰ উৎপত্তি হৈছে জনগণক তেওঁলোকৰ সকলো পাপৰ পৰা মুক্তি দিবলৈ। তেওঁৰ মতে, ৰাষ্টৰ শাসকজন হ'ল পৃথিৱীত ভগৱানৰ এজন প্ৰতিনিধি আৰু এইটো কাৰণতে তেওঁ সকলোৰে শ্ৰদ্ধা লাভ কৰাটো উচিত।

আগষ্টাইনৰ মতে, যিখন ৰাষ্ট্ৰই খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ নিয়মসমূহ আদৰি লৈছে, সেইখন হৈছে ঈশ্বৰৰ চহৰ আৰু অ-খ্ৰীষ্টীয় ৰাষ্ট্ৰসমূহত অন্যায়ৰ প্ৰচলন দেখা যায়। প্ৰত্যেকজন মানুহেই এখন চহৰক মানি চলিব লাগে, যিখন খ্ৰীষ্টান ধৰ্মৰ নীতিৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত, কাৰণ সেইদৰে তেওঁলোকে ঈশ্বৰৰ ইচ্ছাসমূহ পালন কৰাৰ দৰে

হয়। আগষ্টাইনৰ মতে, খ্ৰীষ্টান ৰাষ্ট্ৰ এখনত ৰাষ্ট্ৰৰ শাসকসকলৰ প্ৰতিটো কৰ্ম ঈশ্বৰীয় পৰিকল্পনা আৰু উদ্দেশ্যৰ দ্বাৰা নিৰ্ধাৰিত যাৰ ফলত খ্ৰীষ্টান ৰাষ্ট্ৰত প্ৰকৃত ন্যায় প্ৰতিষ্ঠিত হয়। আগষ্টাইনে ৰাষ্ট্ৰক সৰ্বোচ্চ শাসনকৰ্তা ঈশ্বৰৰ অধীনস্থ বুলি ব্যাখ্যা কৰিছিলে যিটো প্লেটো আৰু এৰিষ্টটলতকৈ সম্পূৰ্ণ পৃথক আছিল। আগষ্টাইনৰ মতে, যিবোৰ আইন গীৰ্জাৰ দৃষ্টিভংগীৰ পৰা নৈতিক বুলি ভবা হয় কেৱল সেইবোৰ আইনহে মানি চলিব লাগে। এজন খ্ৰীষ্টধৰ্মীয়ে সদায় ৰাষ্ট্ৰৰ আইন আৰু শাসনকৰ্তাক মানি চলে কাৰণ ৰাষ্ট্ৰৰ নিয়মৰ পিছপিনে সদায় ঈশ্বৰৰ উচ্চতম ইচ্ছাই বতি থাকে। সেয়েহে, তেওঁ ৰাষ্ট্ৰক গীৰ্জাৰ অধীনস্থ বুলি ব্যাখ্যা কৰিছিল।

W অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন ১ ঃ চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ আটাইতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ কৰ্মৰাজিৰ নাম উল্লেখ কৰক।

.....

প্ৰশ্ন ২ ঃ আগষ্টাইনৰ দৰ্শনৰ ওপৰত গভীৰ প্ৰভাৱ পেলোৱা যিকোনো দুজন দাৰ্শনিকৰ নাম উল্লেখ কৰক।

.....

.....

প্ৰশ্ন ৩ ঃ চেইণ্ট আগষ্টাইনে ৰাষ্ট্ৰৰ ঐশ্বৰিক উৎপত্তিৰ ওপৰত বিশ্বাস কৰিছিল। (শুদ্ধ/অশুদ্ধ)

.....

২.৩.৩ ঐশ্বৰিক চহৰৰ ধাৰণা

চেইণ্ট আগষ্টাইনে তেওঁৰ *ডি চিভিটেট দেই*নামৰ গ্ৰন্থখনত ঐশ্বৰিক চহৰৰ ধাৰণাটো আগবঢ়াইছিল। আগষ্টাইনৰ মতে, আমি বাস কৰা পৃথিৱীখন দুখন চহৰৰে গঠিত, এখন হ'ল পাৰ্থিৱ চহৰ আৰু আনখন হ'ল স্বৰ্গীয় চহৰ। তেওঁ প্ৰধানত ৰোমান সাম্ৰাজ্যৰ পতনৰ ব্যাখ্যা কৰিবলৈ এই দুখন চহৰৰ ধাৰণাটো গঠন কৰিছিলে। তেওঁৰ মতে, পাৰ্থিৱ চহৰ হ'ল মানৱ প্ৰকৃতিৰ নিজস্বাৰ্থ, লোভ আৰু ইচ্ছাৰে গঠিত, যাক আগষ্টাইনে চয়তানৰ ৰাজ্য বুলি অভিহিত কৰিছিল। এই পাৰ্থিৱ ৰাজ্যখন হ'ল মানুহৰ পাপেৰে ভৰ্তি আৰু ই স্থায়ী নহয়, অস্থায়ী। কিন্তু, আনখন চহৰ হ'ল স্বৰ্গীয় আৰু অপাৰ্থিৱ। সেইখন হ'ল ঈশ্বৰৰ স্বৰ্গীয় চহৰ। এই স্বৰ্গীয় চহৰখনে শান্তি আৰু আধ্যাত্মিক নিৰ্বাণৰ পথ প্ৰদৰ্শন কৰে। ই ঈশ্বৰৰ প্ৰতি মৰম আৰু বিশ্বাসৰ আধাৰত গঠিত। আগষ্টাইনে মতপোষণ কৰিছিলে যে যিসকলৰ খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ ওপৰত বিশ্বাস আছে তেওঁলোকে এই স্বৰ্গীয় চহৰৰ বাসিন্দা হ'ব পাৰিব।

আগষ্টাইনে কৈছিলে যে, ৰোমান সাম্ৰাজ্যৰ পতনৰ মূল কাৰণ হ'ল ই এখন পাৰ্থিৱ চহৰ আছিল। ক্ষমতাৰ প্ৰতি অগাধ লোভেই আছিল ৰোমান সাম্ৰাজ্যৰ পতনৰ কাৰণ। মানুহে কৰা পাপৰ ফলতেই ৰোমান সাম্ৰাজ্যৰ অৱসান ঘটিছিল। আগষ্টাইনে ৰোমান সাম্ৰাজ্যৰ পতনৰ কাৰণে আৰু কেতবোৰ মানৱ দোষলৈ আঙুলিয়াই দিছিল। সেইবোৰ হ'ল নিষ্ঠুৰতা, গৰ্ব, বিলাসিতা ইত্যাদি। কিন্তু আগষ্টাইনৰ মতে, স্বৰ্গীয় চহৰ হ'ল স্থায়ী আৰু মানুহে তেওঁলোকৰ আধ্যাত্মিক নিৰ্বান কেৱল স্বৰ্গীয় চহৰত লাভ কৰে। স্বৰ্গীয় চহৰত সাৰ্বজনীন ভাতৃত্ববোধৰ লগতে প্ৰেম, শান্তি আৰু ন্যায় বৰ্তি থাকে।

আগষ্টাইনে বিশ্বাস কৰিছিল যে সকলো মানৱ ইতিহাস হ'ল দুখন চহৰ, যেনে— পাৰ্থিব চহৰ

আৰু স্বৰ্গীয় চহৰৰ মাজত লগা সংঘৰ্ষৰ এক নাটকীয় কাহিনী। তেওঁ পতিয়ন গৈছিল যে সৰ্বোচ্চ বিজয়টো সদায় স্বৰ্গীয় চহৰেই লাভ কৰে আৰু এই স্বৰ্গীয় চহৰৰ যোগেদি মানুহে জীৱনত মহৎ লক্ষ্যৰ প্ৰতি আগবাঢ়িব পাৰে।

২.৩.৪ ন্যায় সম্পৰ্কে ধাৰণা

আগষ্টাইনৰ মতে, ন্যায় হ'ল ৰাষ্ট্ৰ এখনৰ মূল ভেঁটি আৰু ই কেৱল স্বৰ্গীয় চহৰতহে বৰ্তি থাকিব পাৰে। আগষ্টাইনে কৈছিলে যে ন্যায় নোহোৱাকৈ যিকোনো ৰাষ্ট্ৰ এখন উশৃংখল ৰাষ্ট্ৰলৈ পৰিৱৰ্তিত হ'ব। ন্যায়ৰ অৰ্থ হ'ল দায়িত্বৰ প্ৰতি সন্মান। ন্যায়ে সাধাৰণ মানুহৰ মনত এক বাধ্যবাধকতা আনি দিয়ে। ন্যায়ে গীৰ্জাৰ প্ৰতি সন্মান প্ৰদৰ্শনকো বুজায়। খ্ৰীষ্টধৰ্ম হ'ল সকলোৰে উৰ্দ্ধত। সৰ্বোচ্চ ন্যায় কেৱল স্বৰ্গীয় চহৰতে সম্ভৱ য'ত সাৰ্বজনীন আইন মানি চলা হয়। এখন ৰাষ্ট্ৰই যদি এই সাৰ্বজনীন ব্যৱস্থাক ভংগ কৰে তেন্তে ই অন্যায় কৰা বুজাব। ন্যায় তেতিয়াহে থাকে যেতিয়া মানুহে ঈশ্বৰক উপাসনা কৰে।

২.৩.৫ চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ অৰিহণা বা প্ৰভাৱ

চেইণ্ট আগষ্টাইন আছিল মধ্যযুগীয় ইউৰোপৰ এজন আটাইতকৈ দৰকাৰী ৰাজনৈতিক চিন্তাবিদ। এইটো কোৱা হয় যে থমাছ একুইনাছ আৰু ডাণ্টে তেওঁৰ লিখনিৰ দ্বাৰা বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত হৈছিল। তেওঁ মাৰ্টিন লুথাৰকো প্ৰভাৱিত কৰিছিল। তেওঁৰ খ্ৰীষ্টান গণৰাজ্যৰ ধাৰণা বহুক্ষেত্ৰত পৰিত্ৰ ৰোমান সাম্ৰাজ্যৰ এক ভেঁটি হিচাপে পৰিগণিত হৈছিল। তেওঁ এই ধাৰণাটো প্ৰদান কৰিছিল যে, ৰাজনৈতিক কৰ্তৃপক্ষই সৰ্বোচ্চ নহয় আৰু ৰাষ্ট্ৰতকৈও উৰ্দ্ধত আন এক কৰ্তৃপক্ষ আছে। তেওঁ লগতে প্ৰচলিত ধাৰণা, যেনে— ৰাষ্ট্ৰৰ আইনসমূহ মানি চলিব লাগে, তাক প্ৰত্যাহ্বান জনাইছিল। তেওঁৰ ধাৰণাসমূহ সমগ্ৰ মধ্যযুগ ধৰি জনাজাত হৈ আছিল। তেওঁৰ স্বৰ্গীয় চহৰৰ ধাৰণা আছিল সেই সময়ৰ সমগ্ৰ দৰ্শনৰে এক ভেঁটিস্বৰূপ আৰু ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰটেষ্টাণ্ট আৰু কেথলিকসকলে প্ৰভাৱিত হৈছিল।

W অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন ৪ ঃ আগষ্টাইনৰ মতে কোনে স্বৰ্গীয় চহৰৰ এজন বাসিন্দা হ'ব পাৰে?

.....

প্ৰশ্ন ৫ ঃ আগষ্টাইনে মত পোষণ কৰিছিলে যে পাৰ্থিৱ গণৰাজ্য বা চহৰ হৈছে মানৱ প্ৰকৃতিৰ নিম্ন, লোভ, স্বাৰ্থ আৰু ইচ্ছাৰে গঠিত। (শুদ্ধ/অশুদ্ধ)

.....

প্ৰশ্ন ৬ ঃ মধ্যযুগৰ দুজন বিখ্যাত ৰাজনৈতিক চিন্তাবিদৰ নাম উল্লেখ কৰা যিয়ে চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ দৰ্শনৰ দ্বাৰা বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত হৈছিল?

.....

.....

২.৪ চেইণ্ট থমাছ একুইনাছৰ ৰাজনৈতিক চিন্তা

চেইণ্ট থমাছ একুইনাছ (1227-1274 খ্ৰীষ্টাব্দ) মধ্যযুগৰ বিশেষ ব্যক্তিসকলৰ মাজৰ এজন আছিল।

তেওঁ এজন উদাৰবাদী চিন্তাবিদ আৰু বুদ্ধিজীৱি আছিল। তেওঁ এৰিষ্ট'টলৰ দৰ্শন পুনৰুদ্ধাৰৰ বাবে চেষ্টা কৰিছিল। চেইণ্ট থমাছ একুইনাছৰ সময়ত ৰোমান গীৰ্জা ইতিমধ্যেই এক বৃহৎ সংস্থা আছিল। তেওঁ খ্ৰীষ্ট ধৰ্মৰ এজন অনুগামী আছিল। তেওঁৰ লিখনিসমূহ প্ৰধানত ষ্টইক পন্থী, এৰিষ্ট'টল আৰু চিচেৰোৰ দ্বাৰা বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত হৈছিল। তেওঁৰ কিছুমান দৰকাৰী কৰ্মজাৰি হ'ল— "চুম্মা থিঅ'লজিকা" *(Summa Theologica)*, "চুম্মা কণ্ট্ৰা জেনটাইলছ" *(Summa Contra Gentiles)* ইত্যাদি।

২.৪.১ চেইণ্ট থমাছ একুইনাছৰ দৰ্শন

ৰাজনৈতিক দৰ্শনৰ ক্ষেত্ৰত চেইণ্ট থমাছ একুইনাছৰ অৰিহণাসমূহ হ'ল—

- **কল্যাণকামী ৰাষ্ট্ৰৰ ধাৰণা ঃ** নিজৰ দৰ্শনৰ যোগেদি চেইণ্ট একুইনাছে কল্যাণকামী ৰাষ্ট্ৰৰ ধাৰণাটো ব্যাখ্যা কৰিছিল। একুইনাছে এনেকুৱা এখন কল্যাণকামী ৰাষ্ট্ৰৰ সপক্ষে মত দিছিল যিয়ে সমাজৰ পিছপৰা আৰু দুখীয়া শ্ৰেণীৰ চোৱা-চিতা কৰাৰ লগতে সকলোকে ন্যায় প্ৰদান কৰিব আৰু ৰাষ্ট্ৰ এখন শান্তিময় কৰি তুলিব। তেওঁ আগবঢ়োৱা ৰাষ্ট্ৰৰ এই কল্যাণকামী কাৰ্যৰ ধাৰণা বৰ্তমানলৈ বৰ্তি আছে।
- **সাংবিধানিক চৰকাৰৰ ধাৰণা ঃ** চেইণ্ট একুইনাছে ৰাজতন্ত্ৰৰ সপক্ষে মতপোষণ কৰিছিল যদিও তেওঁ কৈছিল যে, ৰাজতন্ত্ৰ সৰ্বোচ্চ নহয়। তেনেকুৱা এখন চৰকাৰ ৰাষ্ট্ৰৰ নিয়মৰ দ্বাৰা সীমাৱদ্ধ হৈ থাকিব লাগে। সেয়েহে, তেনেকুৱা এটা ধাৰণাৰ দ্বাৰা তেওঁ সাংবিধানিক চৰকাৰৰ ধাৰণাটো আগবঢ়াইছিল।
- **আইনৰ শ্ৰেণীবিভাজন ঃ** চেইণ্ট একুইনাছৰ মতে আইন সদায় ন্যায়ৰ সৈতে সংযুক্ত হৈ থাকিব লাগে। সেয়েহে, যুক্তিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি তেওঁ আইনৰ শ্ৰেণীবিভাজন কৰিছিল। তেওঁৰ মতে, আইন যুক্তিসংগত চিন্তাৰ এক উৎপাদন আৰু আইন কেৱল সৰ্বোচ্চ কৰ্তৃপক্ষৰ এক আদেশ বুলি মানি চলিব নালাগে, বৰং ই কেতবোৰ যুক্তিৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত বুলি মানি চলিব লাগে।
- **এৰিষ্ট'টলীয় দৰ্শনৰ পুনৰজাগৰণ ঃ** পশ্চিমৰ দেশসমূহত এৰিষ্ট'টলীয় দৰ্শনৰ পুনৰ জাগৰণৰ প্ৰধান কাৰণ হ'ল চেইণ্ট একুইনাছ। তেওঁ এৰিষ্ট'টলৰ দৰ্শনৰ ওপৰত বহু বছৰ ধৰি সমৰ্থন আগবঢ়াইছিল যিহেতু ই গীৰ্জাৰ আদৰ্শৰ সৈতে কোনোধৰণৰ সংঘৰ্ষত লিপ্ত হোৱা নাছিল।
- **ৰাষ্ট্ৰৰ মূল ভেঁটি ঃ** চেইণ্ট একুনাছে বিশ্বাস কৰিছিল যে ৰাষ্ট্ৰ হৈছে এক নৈতিক অনুষ্ঠান আৰু ই সাধাৰণ জণগনৰ কল্যাণ সাধন কৰে। তেওঁ মত প্ৰকাশ কৰিছিল যে মানুহৰ সামাজিক প্ৰবৃত্তিৰ ফলতেই ৰাষ্ট্ৰৰ সৃষ্টি হৈছিল। তেওঁৰ মতে, ৰাষ্ট্ৰই কেৱল নেতিবাচক কাৰ্যই সম্পন্ন নকৰে, ইয়াৰ লগে লগে ইয়াৰ আন কেতবোৰ ইতিবাচক দিশো আছে যেনে— ভাল মূল্যবোধৰ জ্ঞান, জনগণৰ কল্যাণসাধন ইত্যাদি। অৰ্থাৎ, একুইনাছে ৰাষ্ট্ৰক এক প্ৰাকৃতিক আৰু নৈতিক ভেটি প্ৰদান কৰিছিল।
- **জাতি-ৰাষ্ট্ৰৰ ধাৰণা ঃ** চেইণ্ট একুইনাছে জাতি-ৰাষ্ট্ৰৰ ধাৰণাৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছিল। তেওঁ ৰাষ্ট্ৰীয় অনুভূতিক ধৰ্মীয় কৰ্তৃত্বৰ বিকল্প হিচাপে দেখুৱাইছিল।
- **প্ৰাকৃতিক আইনৰ ধাৰণা ঃ** চেইণ্ট একুইনাছে মানৱীয় আইনক প্ৰাকৃতিক আইনৰ অধীনস্থ বুলি ব্যাখ্যা কৰিছিল আৰু ইয়াক এক শৃংখলাৱদ্ধ সংজ্ঞা প্ৰদান কৰিছিল। তেওঁৰ প্ৰাকৃতিক আইনৰ ধাৰণাই লকৰ লগতে বহুকেইজন ৰাজনৈতিক চিন্তাবিদক প্ৰভাৱিত কৰিছিল।

২.৪.২ ৰাষ্ট্ৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে থমাছ একুইনাছৰ ধাৰণা

মধ্যযুগীয় সময়ছোৱাত খ্ৰীষ্টধৰ্মী চিন্তাবিদসকলে মতপোষণ কৰিছিল যে ৰাষ্ট্ৰখনৰ মানৱীয় পাপৰ ফলত সৃষ্টি হৈছিল। তেওঁলোকৰ মতে, মানৱীয় প্ৰকৃতিৰ দুৰ্বলতাসমূহৰ ফলতহে ৰাষ্ট্ৰৰ উৎপত্তি হৈছে। কিন্তু থমাছ একুইনাছে ৰাষ্ট্ৰৰ উৎপত্তিৰ এই ধাৰণাটোৰ ক্ষেত্ৰত এক আমূল পৰিৱৰ্তন আনিছিল। মধ্যযুগীয় চিন্তাবিদসকলৰ নিচিনাকৈ যিয়ে ৰাষ্ট্ৰৰ উৎপত্তি মানৱীয় পাপ বা দুৰ্বলতাসমূহ বুলি ব্যাখ্যা কৰিছিল, চেইণ্ট একুইনাছে বিশ্বাস কৰিছিল যে, মানুহ হ'ল প্ৰকৃতিগতভাৱে এক সামাজিক প্ৰাণী আৰু ৰাষ্ট্ৰ হ'ল মানুহৰ প্ৰাকৃতিক সৃষ্টি। তেওঁ খ্ৰীষ্টধৰ্মৰ ধাৰণা, যেনে— মানৱীয় পাপৰ শাস্তি প্ৰদান কৰিবলৈ ৰাষ্ট্ৰৰ ধাৰণাটোৰ উৎপত্তি হৈছে, এই ধাৰণাৰ বিৰোধিতা কৰিছিল। চেইণ্ট একুইনাছে দৃঢ়ভাৱে বিশ্বাস কৰিছিল যে ৰাষ্ট্ৰ এখন কোনো কৃত্ৰিম, অধৰ্মী বা প্ৰচলিত অনুষ্ঠান নহয়, তাৰ সলনি ই হ'ল এক প্ৰাকৃতিক অনুষ্ঠান। তেওঁ যুক্তি আগবঢ়াইছিল যে— যিহেতু সামাজিক প্ৰয়োজনসমূহ পূৰাবলৈ কোনোৱে স্বপৰ্যাপ্ত নহয়, সেয়েহে আনৰ সহায় সদায় দৰকাৰী আছিল আৰু এইটো কাৰণতে ৰাষ্ট্ৰৰ উৎপত্তি হৈছিল। এইভাৱে ৰাষ্ট্ৰ এখন প্ৰাকৃতিক অনুষ্ঠান। জনগণই ৰাষ্ট্ৰ এখনলৈ তেওঁলোকৰ সম্পূৰ্ণ বিকাশ আৰু উৎকৃষ্টতা লাভ কৰিবলৈহে আহে। সেয়েহে ৰাষ্ট্ৰ এখনৰ এক বিশেষ ইতিবাচক কৰ্তব্য আছে যিয়ে জনগণক দৰকাৰী সেৱা প্ৰদান কৰে। ৰাষ্ট্ৰ এখনে জনগণৰ নৈতিক কল্যাণসাধনৰ বাবেহে বৰ্তি থাকে। ৰাষ্ট্ৰৰ লগতে সমাজ এখনো মানৱীয় প্ৰকৃতিৰ কাৰণে সমানেই দৰকাৰী যিহেতু ই জনগণক মূল্যবোধ আৰু শুদ্ধ গুণৰ অধিকাৰী হ'বলৈ শিক্ষা দিয়ে। চেইণ্ট একুইনাছৰ মতে, ৰাজতন্ত্ৰ হ'ল চৰকাৰৰ আটাইতকৈ উপযুক্ত এক প্ৰকাৰ, যিহেতু শ্ৰেষ্ঠজনে নিম্নজনৰ ওপৰত শাসন চলোৱাটো এক প্ৰাকৃতিক নিয়ম। ইয়াৰ লগতে এইটো নিম্নজনৰো এক স্বাৰ্থ যে তেওঁলোকে শ্ৰেষ্ঠজনৰ দ্বাৰা শাসিত হোৱা উচিত। যদি সমাজৰ নিম্ন শ্ৰেণীৰ লোকসকল শ্ৰেষ্ঠসকলৰদ্বাৰা অৰ্থাৎ যিসকল ব্যক্তিৰ উচ্চ চিন্তা, মূল্যবোধ আৰু পাৰদৰ্শিতাৰে পৰিৱেষ্টিত, শাসিত হয় তেন্তে নিম্ন শ্ৰেণীৰ লোকসকলেও নিজৰ মূল্যবোধৰ উন্নতি সাধন কৰিব পাৰিব। অৰ্থাৎ, তেওঁ ৰাষ্ট্ৰৰ শৈক্ষিক ভূমিকাৰ সপক্ষে মত দিছিল।

W অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন ৭ ঃ "চুম্মা থিঅ'লজিকা" *(Summa Theologica)* গ্ৰন্থখনৰ ৰচক কোন?

.....

প্ৰশ্ন ৮ ঃ চেইণ্ট একুইনাছৰ মতে আইনৰ মূল ভেঁটি হ'ল .....। (খালী ঠাই পূৰ কৰক)

প্ৰশ্ন ৯ ঃ একুইনাছৰ মতে, ৰাষ্ট্ৰ হ'ল কৃত্ৰিম, অধৰ্মী আৰু এক প্ৰচলিত অনুষ্ঠান। (শুদ্ধ/অশুদ্ধ)

.....

প্ৰশ্ন ১০ ঃ নিম্নশ্ৰেণীৰ জনগণৰ ওপৰত শ্ৰেষ্ঠসকলৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে চেইণ্ট থমাছ একুইনাছে আগবঢ়োৱা যুক্তিটো উল্লেখ কৰক।

.....

.....

২.৪.৩ যুক্তি আৰু বিশ্বাস সম্পৰ্কে ধাৰণা

চেইণ্ট একুনাছে যুক্তি আৰু বিশ্বাসৰ ওপৰত গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছিল যিয়ে, তেওঁৰ মতে, মানৱীয় আচাৰ-ব্যৱহাৰক এক পথপ্ৰদৰ্শন কৰা উচিত। তেওঁৰ মতে, যুক্তি আৰু বিশ্বাস দুয়োৰে এক সমূহীয়া উৎস আছে, সেয়া হ'ল— ঈশ্বৰ। এইদৰে তেওঁ খ্ৰীষ্টান মতবাদ আৰু প্ৰাচীন গ্ৰীচৰ দাৰ্শনিকসকলৰ দৰ্শনৰ মাজত

এক সামঞ্জস্য প্রদান কৰিছিল।

২.৪.৪ চৰকাৰৰ শ্রেণীবিভাজন আৰু কার্য সম্পর্কে ধাৰণা

চেইণ্ট একুইনাছে দুইধৰণৰ নীতিৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি চৰকাৰৰ শ্রেণীবিভাজনৰ এক ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছিল— সর্বোচ্চতাৰ ধাৰণাটো মানুহৰ অপকর্মৰ এটা ফল নে ই মানুহৰ সামাজিক প্রবৃত্তিৰ এটা অংশ। এৰিষ্টটলৰ নিচিনাকৈ চেইণ্ট একুইনাছেও চৰকাৰক স্বাভাৱিক আৰু বিকৃত এই দুটা প্রকাৰত ভাগ কৰিছিল, য'ত স্বাভাৱিক চৰকাৰে ৰাজতন্ত্র, অভিজাততন্ত্র আৰু ৰাজনৈতিক শাসন ব্যৱস্থাক (আধুনিক গণতন্ত্র) অন্তর্ভুক্ত কৰে, বিকৃত চৰকাৰে আনহাতে স্বেচ্ছাচাৰী শাসন, স্বল্পতন্ত্র আৰু গণতন্ত্রক অন্তর্ভুক্ত কৰে। তেওঁ সাধাৰণতে সদায়ে ৰাজতন্ত্রক এক নির্দিষ্ট সীমালৈ সমর্থন কৰিছিল যিয়ে চৰকাৰক স্বৈৰাচাৰী শাসক হোৱাৰ পৰা বিৰত ৰাখিছিল। তেওঁ কৈছিল যে— চৰকাৰ সদায় আইনৰ দ্বাৰা সীমিত হ'ব লাগে। তেওঁৰ মতে কোনো প্রকাৰৰ চৰকাৰেই অতি উত্তম নহয় বা বেয়াও নহয়, এইটো নির্ভৰ কৰে ৰাষ্ট্র এখনে কেনেকুৱা ধৰণৰ কার্য সম্পন্ন কৰিছে তাৰ ওপৰত। চেইণ্ট একুইনাছে অসামৰিক চৰকাৰৰ ওপৰত যথেষ্ট গুৰুত্ব প্রদান কৰিছিল। তেওঁ অসামৰিক চৰকাৰক চাৰিটা ভাগত ভাগ কৰিছিল, যেনে— পৰিত্র, ৰাজযিক, ৰাজনৈতিক আৰু অর্থনৈতিক।

চৰকাৰৰ কার্য সম্পর্কে চেইণ্ট একুইনাছে মতপোষণ কৰিছিল যে ভাল চৰকাৰ হ'ল এনে এখন চৰকাৰ যিয়ে জনগণৰ বাবে ভাল কার্যসম্পন্ন কৰে। ইয়াৰোপৰি, একুইনাছে ৰাষ্ট্রৰ এনেকুৱা এক কার্যৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিছিল যিয়ে কল্যাণকামী ৰাষ্ট্রৰ ধাৰণাটো প্রতিফলিত কৰিছিল। ই উৎকৃষ্ট শাসন ব্যৱস্থাৰ লগতে জনগণক ন্যায়, প্রাথমিক সা-সুবিধা প্রদান কৰিব লাগে আৰু জনগণৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা সুনিশ্চিত কৰিব লাগে। সহজ কথাত, চৰকাৰৰ কার্য হ'ল দুখীয়া শ্রেণীৰ লোকসকলক চোৱা-চিতা কৰা, একতা সুনিশ্চিত কৰা, এক শুদ্ধ মূল্যবোধৰ জীৱনৰ পথ প্রদর্শন কৰা আৰু ৰাস্তা-ঘাট মুকলি আৰু সুৰক্ষিত কৰা ইত্যাদি। এখন ভাল চৰকাৰে সদায় জনগণৰ সুখ-শান্তি, সুৰক্ষা আৰু মূল্যবোধ সুনিশ্চিত কৰিব লাগে। একুইনাছে ইয়াৰ লগতে জনগণৰ নৈতিক জীৱন উন্নীত কৰাৰ ক্ষেত্রত থকা চৰকাৰৰ ভূমিকাকো গুৰুত্ব প্রদান কৰিছিল। তেওঁ আনহাতে চৰকাৰক কোনোধৰণৰ নেতিবাচক কার্য প্রদান কৰা ধাৰণাটো সমর্থন কৰা নাছিল। তেওঁৰ মতে, চৰকাৰে জনগণৰ ওপৰত কোনোধৰণৰ অতিৰিক্ত কৰ আৰোপ কৰাৰ পৰা বিৰত থাকি তেওঁলোকক অর্থনৈতিক সকাহ প্রদান কৰিব লাগে। চৰকাৰে জনগণৰ কল্যাণসাধনৰ ক্ষেত্রত থকা যিকোনো ধৰণৰ বাধা আঁতৰাব লাগে।

২.৪.৫ গীর্জাৰ সর্বোচ্চতা সম্পর্কে ধাৰণা

চেইণ্ট একুইনাছে গীর্জাক সর্বোচ্চ কর্তৃপক্ষ বুলি গণ্য কৰিছিল। তেওঁৰ মতে, গীর্জাই হ'ল একমাত্র কর্তৃপক্ষ যিয়ে বিশ্বৰ অশৃংখলতা আৰু স্বৈৰাচাৰীতা ৰোধ কৰে আৰু সমাজত একতা স্থাপন কৰে। ই হ'ল সকলোৰে উর্দ্ধত। তেওঁৰ মতে, এখন ধর্মনিৰপেক্ষ ৰাষ্ট্রই সদায় গীর্জাৰ অধীনত কার্য কৰিব লাগে যিহেতু ই হ'ল পথ প্রদর্শনকাৰী আৰু নিয়ন্ত্রণকাৰী এক কর্তৃপক্ষ। গীর্জাই কোনো এজন শাসকক সমাজচ্যুত কৰিব পৰা ক্ষমতা বহন কৰিছিল। সেয়েহে, এজন ধর্মযাজকক ধর্মীয় আৰু ধর্ম নিৰপেক্ষ দুয়োধৰণৰ ক্ষেত্রতেই মানি চলিব লাগে। তেওঁৰ মতে, ৰাষ্ট্রৰ ওপৰত গীর্জাৰ কর্তৃত্ব সদায়ে পৰোক্ষ আছিল আৰু সেয়েহে ৰাষ্ট্রৰ কার্যত ইয়াৰ হস্তক্ষেপ সদায়ে সীমিত হ'ব লাগে। একুইনাছে মত দিছিল যে গীর্জা আৰু ৰাষ্ট্র সদায়ে ইটোৱে

আনটোক সহযোগিতা আগবঢ়াব লাগে।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন ১১ ঃ চেইণ্ট একুইনাছে উল্লেখ কৰা মতে বিশ্বাস আৰু যুক্তিৰ উৎস কি?

.....

প্রশ্ন ১২ ঃ চেইণ্ট একুইনাছে চৰকাৰক ..... প্রকাৰত ভাগ কৰিছিল। (খালী ঠাই পূৰ কৰক)

প্রশ্ন ১৩ ঃ চেইণ্ট একুইনাছে ব্যাখ্যা কৰা মতে চৰকাৰৰ দুটা কার্য উল্লেখ কৰক।

.....

.....

প্রশ্ন ১৪ ঃ চেইণ্ট একুইনাছৰ মতে, কোনটো সংগঠনে সার্বজনীন বিশৃংখলতা আৰু স্বৈৰাচাৰীতা ৰোধ কৰি সমাজত একতা বজাই ৰাখিব পাৰে?

.....

2 ২.৫ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- চেইণ্ট আগষ্টাইন এজন বিখ্যাত মধ্যযুগীয় ৰাজনৈতিক চিন্তাবিদ আছিল। তেওঁৰ আটাইতকৈ দৰকাৰী কর্মৰাজি হ'ল *ডি চিভিটেট দেই* চেইণ্ট আগষ্টাইনে তেওঁৰ দর্শনৰ মাজেদি খ্রীষ্টধর্মক গৌৰাৱান্বিত কৰিছিল।
- চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ আটাইতকৈ দৰকাৰী ধাৰণাটো হ'ল এখন স্বর্গীয় চহৰৰ ধাৰণা। আগষ্টাইনৰ মতে, আমি বাস কৰা পৃথিৱীখন দুখন চহৰেৰে গঠিত, এখন হ'ল পার্থিৱ চহৰ আৰু আনখন হ'ল স্বর্গীয় চহৰ।

- পার্থিৱ চহৰ সম্পূর্ণভাৱে মানৱীয় অপকর্মৰে পূর্ণ আৰু ই অস্থায়ী। স্বর্গীয় চহৰে, আনহাতে, শান্তি আৰু আধ্যাত্মিক নির্বাণৰ পথ প্রদর্শন কৰে। ই ঈশ্বৰ আৰু সত্যৰ প্রতি প্রেম-ভালপোৱাক লৈ গঠিত হৈছে। ই হ'ল স্থায়ী আৰু অপার্থিৱ। আগষ্টাইনৰ মতে, যিসকলৰ খ্রীষ্টধর্মৰ প্রতি বিশ্বাস আছে তেওঁলোকে এই স্বর্গীয় চহৰৰ বাসিন্দা হ'ব পাৰে।
- চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ আন এক গুৰুত্বপূর্ণ দর্শন হ'ল মানৱীয় প্রকৃতি সম্পর্কে তেওঁৰ ধাৰণা যিটো খ্রীষ্টধর্মৰ দ্বাৰা বিশেষভাৱে অনুপ্রাণিত হৈছিল। তেওঁ কৈছিল যে— মানৱ সমাজৰ দুই ধৰণৰ প্রকৃতিৰ লগতে দুই ধৰণৰ প্রয়োজন আছে, যেনে— সাময়িক প্রয়োজন বা আধ্যাত্মিক প্রয়োজন। সাময়িক প্রয়োজনসমূহ পার্থিৱ জগতত পূৰণ কৰিব পাৰি। কিন্তু আধ্যাত্মিক প্রয়োজনসমূহ কেৱল স্বর্গীয় চহৰতহে পূৰণ কৰা সম্ভৱ।
- চেইণ্ট আগষ্টাইনে ৰাষ্ট্রৰ দৈৱিক উৎপত্তিৰ বিষয়ে বিশ্বাস কৰিছিল। তেওঁৰ মতে, ৰাষ্ট্র এখনৰ উৎপত্তি ইয়াৰ জনগণক পাপৰ পৰা মুক্ত কৰিবলৈহে হৈছে আৰু ই স্বর্গীয় চহৰৰ অধীনস্থ।
- চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ আন এক গুৰুত্বপূর্ণ ধাৰণা হ'ল— ন্যায়ৰ ধাৰণা। আগষ্টাইনৰ মতে, ন্যায় হ'ল ৰাষ্ট্র এখনৰ মূল ভেটি আৰু ই কেৱল স্বর্গীয় চহৰতহে বর্তি থাকিব পাৰে। আগষ্টাইনে মত দিছিল যে ন্যায়ে গীর্জাৰ প্রতি সন্মান প্রদর্শনক বুজায় আৰু ই লগতে দায়িত্ব বা কর্তব্যৰ প্রতি সন্মান প্রদর্শনকো সামৰি লয়।
- মধ্যযুগৰ আন এজন গুৰুত্বপূর্ণ চিন্তাবিদ আছিল চেইণ্ট থমাছ একুইনাছ। তেওঁৰ দৰকাৰী কর্মৰাজি হ'ল—

চুম্মা থিঅ'লজিকা (Summa Theologica) আৰু *চুমমা কণ্ট্রা জেনটাইলছ (Summa Contra Gentiles)* ইত্যাদি।

- ৰাষ্ট্ৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে চেইণ্ট একুইনাছে মতপোষণ কৰিছিল যে ৰাষ্ট্ৰ কোনো কৃত্ৰিম, অধৰ্মী আৰু প্ৰচলিত অনুষ্ঠান নহয়, তাৰ সলনি ই হ'ল এক প্ৰাকৃতিক অনুষ্ঠান। তেওঁ যুক্তি দিছিল যে— যিহেতু কোনোৱেই সামাজিক প্ৰয়োজনসমূহ পূৰাবলৈ স্ব-পৰ্যাপ্ত নহয়, সেয়েহে আনৰ সহায় সদায় দৰকাৰী হৈছিল আৰু এইটো কাৰণতে ৰাষ্ট্ৰ এখনৰ উৎপত্তি হৈছিল। একুইনাছে বিশ্বাস কৰিছিল যে মানুহ প্ৰকৃতিগতভাৱে সামাজিক প্ৰাণী আৰু সেয়েহে মানুহৰবাবে ৰাষ্ট্ৰ এক প্ৰাকৃতিক অনুষ্ঠান।
- চেইণ্ট আগষ্টাইনে মত দিছিল যে যুক্তি আৰু বিশ্বাসে মানৱীয় আচাৰ-ব্যৱহাৰক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব লাগে। যুক্তি আৰু বিশ্বাস দুয়োটাৰে উৎস হ'ল ঈশ্বৰ।
- চেইণ্ট একুইনাছে চৰকাৰৰ শ্ৰেণীবিভাজন সম্পৰ্কে তেওঁৰ ধাৰণাক দুটা ভাগত ভাগ কৰিছিল— স্বাভাৱিক আৰু বিকৃত। স্বাভাৱিক চৰকাৰ ৰাজতন্ত্ৰ, অভিজাততন্ত্ৰ আৰু ৰাজনৈতিক শাসন ব্যৱস্থাক (আধুনিক গণতন্ত্ৰ) অন্তৰ্ভুক্ত কৰে আৰু বিকৃত চৰকাৰে স্বেচ্ছাচাৰীতা, স্বল্পতন্ত্ৰ আৰু গণতন্ত্ৰক অন্তৰ্ভুক্ত কৰে। তেওঁ ৰাজতন্ত্ৰক সদায়ে এক সীমিত পৰিসীমাৰ ভিতৰত সমৰ্থন কৰিছিল যিয়ে চৰকাৰখনক স্বেচ্ছাচাৰী হোৱাৰ পৰা বিৰত কৰি ৰাখিছিল। তেওঁ মত দিছিল যে— চৰকাৰ সদায় আইনৰ দ্বাৰা সীমিত হ'ব লাগে।
- চৰকাৰৰ কাৰ্য সম্পৰ্কে চেইণ্ট একুইনাছে উল্লেখ কৰিছিল যে চৰকাৰে সদায় জনগণৰ কল্যাণ সুনিশ্চিত কৰিব লাগে। ই উৎকৃষ্ট শাসন ব্যৱস্থাৰ লগতে ন্যায়, প্ৰশাসনিক সুবিধা প্ৰদান কৰিব লাগে আৰু নাগৰিকৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থা সুনিশ্চিত কৰিব লাগে। এখন উৎকৃষ্ট চৰকাৰে সদায় নাগৰিকৰ সুখ-শান্তি, সুৰক্ষা আৰু মূল্যবোধৰ প্ৰতি চকু ৰাখিব লাগে। একুইনাছে ইয়াৰ লগতে জনগণৰ নৈতিক জীৱন উন্নীত কৰাৰ ক্ষেত্ৰত থকা চৰকাৰৰ ভূমিকাৰ ওপৰত গুৰুত্ব দিছিল।
- চেইণ্ট একুইনাছে গীৰ্জাক সৰ্বোচ্চ কৰ্তৃপক্ষ বুলি গণ্য কৰিছিল যিয়ে বিশ্বৰ বিশৃংখলতা আৰু স্বেচ্ছাচাৰীতা ৰোধ কৰে আৰু সমাজত একতাৰ উন্নীতকৰণ কৰিছিল। তেওঁৰ মতে, এখন নিৰপেক্ষ ৰাষ্ট্ৰই সদায়ে গীৰ্জাৰ কৰ্তৃত্বৰ অধীনত কাৰ্য কৰিব লাগে, যিহেতু গীৰ্জা হ'ল সৰ্বোচ্চ নিয়ন্ত্ৰণকাৰী আৰু পথপ্ৰদৰ্শনকাৰী কৰ্তৃপক্ষ। একুইনাছে মতপোষণ কৰিছিল যে গীৰ্জা আৰু ৰাষ্ট্ৰই ইটোৱে-সিটোৰ প্ৰতি সহযোগিতা প্ৰদৰ্শন কৰি চলিব লাগে।

২.৬ অধিক জানিবলৈ

ইংৰাজী গ্ৰন্থঃ

1. Masih, Y. (2006). *A critical history western philosophy (Greek, Medieval and Modern).* Delhi: Motilal Banarisdass Publishers Private Limited.
2. Sharma, S.K. and Sharma, U. (2003). *Western political thought, From plato to Burke.* Delhi: Atlantic Publishers and Distributors.
3. Singh, G. (Ed.). (2008). *Western political thinkers*. New Delhi: Omega Publications.

অসমীয়া গ্ৰন্থঃ

1] পাল, কৃপেশ চন্দ্ৰ আৰু নায়ক, প্ৰতুল চন্দ্ৰ [2005]¼ *স্নাতক মহলাৰ ৰাজনৈতিক চিন্তাবিদ।* গুৱাহাটী ঃ অৰুণ প্ৰকাশন।

K ২.৭ অগ্রগতিৰ খতিয়ান

১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ ডি চিভিটেট দেই।

২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ প্লেটো আৰু চিচেৰো।

৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ শুদ্ধ।

৪ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ আগষ্টাইনৰ মতে, যিসকলৰ খ্রীষ্টধর্মৰ প্রতি বিশ্বাস আছে তেওঁলোকে স্বর্গীয় চহৰ বাসিন্দা হ'ব পাৰে।

৫ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ শুদ্ধ।

৬ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ থমাছ একুইনাছ আৰু ডাণ্টে।

৭ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ চেইণ্ট থমাছ একুইনাছ।

৮ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ যুক্তি।

৯ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ অশুদ্ধ।

১০ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ চেইণ্ট একুইনাছৰ মতে শ্রেষ্ঠজনে নিম্নজনৰ ওপৰত শাসন কৰা উচিত। নিম্নসকলৰ স্বার্থতে তেওঁলোক শ্রেষ্ঠজনৰ দ্বাৰা শাসিত হ'ব লাগে। যদি নিম্নসকল শ্রেষ্ঠসকলৰ দ্বাৰা যেনে— যিসকল ব্যক্তিয়ে উচ্চ মূল্যবোধ, জ্ঞান আৰু পাৰদর্শিতাৰে পৰিবেষ্টিত, শাসিত হয়, তেন্তে নিম্নসকলেও তেওঁলোকৰ নৈতিক গুণসমূহ বিকশিত কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব।

১১ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ ঈশ্বৰ।

১২ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ স্বাভাৱিক আৰু বিকৃত।

১৩ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ ক) চৰকাৰে দুখীয়া শ্রেণীৰ লোকসকলৰ চোৰা-চিতা কৰিব লাগে,

খ) চৰকাৰে জনগণৰ সুৰক্ষা সুনিশ্চিত কৰিব লাগে।

১৪ নং প্রশ্নৰ উত্তৰ ঃ গীর্জা।

M ২.৮ আৰ্হি প্রশ্ন

ক) বস্তুধর্মী প্রশ্ন

প্রশ্ন ১ঃ "ডি চিভিটেট দেই" গ্রন্থখনৰ লিখক কোন?

প্রশ্ন ২ঃ চেইণ্ট থমাছ একুইনাছৰ দুখন গুৰুত্বপূর্ণ গ্রন্থৰ নাম উল্লেখ কৰক।

প্রশ্ন ৩ঃ মধ্যযুগত কোনজন ব্যক্তিয়ে এৰিষ্ট'টলৰ দর্শনৰ পুনৰুদ্ধাৰ কৰিছিল?

খ) চুটি প্রশ্ন (150 শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্রশ্ন ১ঃ মানৱ প্রকৃতি সম্পর্কে চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ ধাৰণা চমুকৈ লিখক।

প্রশ্ন ২ঃ চৰকাৰৰ কার্য সম্পর্কে চেইণ্ট একুইনাছৰ মতবাদটো ব্যাখ্যা কৰক।

প্রশ্ন ৩ঃ ৰাষ্ট্র সম্পর্কে চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ ধাৰণাটো লিখক।

গ) ৰচনাধর্মী প্রশ্ন [300–500 শব্দৰ ভিতৰত উত্তৰ লিখক)

প্রশ্ন ১ঃ চেইণ্ট আগষ্টাইনৰ স্বর্গীয় চহৰৰ মতবাদটো আলোচনা কৰক।

প্রশ্ন ২ঃ ৰাষ্ট্রৰ উৎপত্তি সম্পর্কে চেইণ্ট একুইনাছৰ ধাৰণাটো বর্ণনা কৰক।

****